

OROSZLÁNOK, SÁRKÁNYOK, ZENE ÉS FEGYVEREK

– a kínai előadó-művészet sokszínűsége

LIONS, DRAGONS, MUSIC AND WEAPONS

– Diversity of Chinese performing Arts

ÖSSZEFOGLALÁS:

A kultúra sokszínűsége felfedezhető különböző művekben, például az irodalomban, építészetben, zenében, táncban, festészetben stb. Ez kifejezetten sajátos az olyan „rejtelmes”, több évezredes múlttal rendelkező országban, mint Kína. Gondoljunk csak például a pagodákra, a Nagy Falra, a porcelánra, a ruházatra, a selyemre vagy akár a kínai írásmódra, a kalligráfiára (書法 / 书法). Ebben a tanulmányban a tánc és zenével összefüggő látványos előadó-művészetre helyeződik a hangsúly.

Kulcsszavak: Kína, kultúra, zene, tánc, opera

ABSTRACT:

Diversity of culture can be found in different works such as literature, architecture, music, dance, painting etc. This is also special in the amazingly mysterious country, China with many millenaries' past. Think about pagodas, Great Wall, porcelain, clothing, silk or the calligraphy (書法 / 书法) etc. In this article the focus is on the spectacular performing arts, regarding to dance and music.

Keywords: China, culture, music, dance, opera

Bevezetés

A kínai kultúra sokszínűsége felfedezhető olyan témákban is, mint a kalligráfia, tusfestészet, porcelánművészet, kínai papírkivágás stb. A cirkuszművészet pedig egyszerre mozgásos és szellemi rekreációs övezet, hiszen lehet akár megtekinteni a cirkuszi előadásokat, ám kipróbálni is például a lengőtrapézt néhány Club Med szállodában, az animáció keretében.

Viszonylag kevésbé ismeri a nyugati emberiség ezt a kultúrát, az egyes összetevőit, illetve a háttérben meghúzódó sajátosságokat.

A szórakozási kultúra szerves elemeként a városlátogatások során megtekinthető oroszlán- és sárkánytáncról, valamint a színházakban megjelenő összetettebb zenei művekről, az úgynevezett kínai operáról lehet megismerni érdekességeket a továbbiakban.

Módszerek

Ismeretterjesztő források mellett tudományos művek feldolgozásával ismerheti meg az olvasó a kínai kultúra néhány jellegzetes elemét.

Eredmények

Kínai táncok

Kína 56 etnikai kisebbsége önálló, egyedi néptáncokkal rendelkezik. A két, legjelentősebb (nép)tánc a sárkány- és oroszlántánc. Általában a kínai holdújév

fesztiválon mutatják be. További jellegzetes tánc az udvari vagy palotatánc is, illetve a Vízcseppek fesztiválján (április 13–15.) előadott Dai-tánc. Az udvari tánc híres csatát ábrázolhat, ahol az uralkodó császár harcolt – pl. a Li Shmin által koreografált Prince Qin's Cavalry (Qin herceg lovassága) vagy a Nichang Yuyi (kitartó bánat dal), mely utóbbiban lágy, csapkodó tollakkal díszített jelmezeket hordanak (Wu, 2017).

Az **oroszlántánc** két nagy irányzata Kínában az északi és a déli. Észak-Kínában már a Nyugati Han-dinasztia (i. e. 206–i. sz. 9.) idején jelen volt az oroszlánmaszkos tánc az ártó szellemek elriasztására. A Tang-dinasztia (i. sz. 618–907.) korában a Jiyiji című munkában szereplő Wang Wei előadta a sárga oroszlánnal való táncot, amelyet csak a császár jelenlétében lehetett volna. Száműzték Shandongba, ahol katonaként terjesztette. Innen terjedt tovább Közép-Kínába, majd délre. Délen az oroszlánmaszk közepébe egy kis szarvacskát is elhelyeztek, hogy még félelmetesebb megjelenést keltsenek, megkülönböztessék az északi változattól. Északon pedig ötféle színű oroszlánt használtak, igazodva az égtájakhoz (K = kék, D = vörös, NY = fehér, É = fekete, közép = sárga). Ám Dél-Kínában csak 3 színt alkalmaztak, igazodva „A három királyság regényes története” című (Sanguo yanyi) munka három nemzeti

Szerző / rovatvezető:
DR. MAGYAR MÁRTON
Adjunktus
ELTE Egészségfejlesztési
és Sporttudományi Intézet
1117 Budapest,
Bogdánfy Ödön u. 10/B.
magyar.marton@ppk.elte.hu
Érdeklődési kör: animáció,
turizmus, zene, tánc, úszás
Fotó: Háromi Zsófia

hőséhez: sárga („Liu Bei oroszlán”), vörös („Guan Gong oroszlán”) és fekete színű maszk („Zhang Fei oroszlán”) (Csaba Lu, é. n.).

Az oroszlántánc közben a Nagyfejű Buddha (*dadou fo*) is felbukkan. Az eredetét magyarázó „Nyugati utazás” (*Xiyou ji*) regényből származik a déli oroszlántánc további két eszköze: egy, az oroszlánt csalogató eszköz (az örök élet fűvét jelképezi) és egy, az oroszlánt megfékező eszköz (bambuszlegyező), melyek a legenda szerint a démon megállításához szükségesek. A déli tánc további két változata a „civil” (*wenshi*) és a „harci” (*wushi*). Ez utóbbi kungfu iskolák hagyományában is szerepel (Csaba Lu, é. n.).

Az oroszlánokat ketten adják elő: egyikőjük az első lábakat, a fejét és a száját irányítja, míg a másik a hátsó felét. Nem láthatók az előadók a jelmez alatt, szemben a sárkánytáncal (Rodgers, 2020).

1. kép: Oroszlántánc (Hong Kong, Kínai újév, 2019) / Lion Dance (Hong Kong, Chinese New Year, 2019). <https://youtu.be/Bs0GuU0cUtw>

A kínai **sárkánytánc** is a Han-dinasztia idejére datálódik. Általában akrobataegyüttes végzi, melynek tagjai a sárkányt a fejük fölé emelik és futnak vele. A sárkányok hossza 80 lábtól a több mint 3 mérföldig terjednek. Az átlagos méret közelebb áll a 100 lábhoz. A sárkányt sok előadó mozgatja. Páratlan szám kedvező: 9, 11, 13 vagy 15 fő. Minél hosszabb a sárkány, annál több jólét és szerencse vonzható be. Főleg 9-tagú sárkányt jelenítenek meg (Rodgers, 2020). A modern kori sárkánytánc Szecsuan 5 települését vizsgálva 21-féle változattal rendelkezik, köztük pl. dupla fénix, 9-csomó, tűzsárkány, fűcsomó, lótusz stb. (Tang és Shou, 2016).

2. kép: Sok tagú sárkánytánc (Yuen Long belvárosa, Hong Kong) Many-member Dragon Dance (downtown Yuen Long, Hong Kong) <https://youtu.be/gUqhUNp5x2s>

Kínai opera

Napjainkban közel 300-féle kínai operát tartanak nyilván (Kőszeghy, 2018). 2010-ben a pekingi (UNESCO, é. n.b), míg a Kunqu operát már 2008-ban beemelték a kulturális örökség UNESCO-listájára is (UNESCO, é. n.a).

A hagyományos kínai színház (戲曲 / xìqǔ) tartalmilag a wen (polgári) és a wu (katonai) formára bontható. „Polgári” témák: családi élet, házasság, szerelmi ügyek; s főként nők szerepelnek benne. „Katonai” tételek csatákat, háborúkat, harcok tartalmazznak, melyben lándzsát is használnak. A kínai színházi előadások általában happy enddel zárulnak (Mackerras, 2016). A XX. század elejéig a női szerepeket is férfiak alakították (Deme, 2009).

A Qin-dinasztia (i. e. 221–206.) idején Shanxi (Qin) tartományban jelent meg a legősibb kínai

operának tartott **Qinqiang** (秦腔). Hamar elterjedt keletre, sőt délre, Kantonba is, majd Szingapúrban és Indonéziában is ismertté vált. Gyakori téma a kínai nép harcai. Zenéjét az erhu, fuvola és cimbalom adja. Északon a mai napig megjelenik a helyi operák dallamvilágában. Becslések szerint több mint tízezer Qinqiang operadarab létezik (Kőszeghy, 2018).

Szintén ősi operafajta a **Kunqu** (崑曲) / Kunju (崑劇), amely több mint 600 éves, s melynek 1992-ben még múzeumot is építettek és hagyományos régi stílusú színpadot Zhouzhuang ősi falujában (CRI, 2006).

A pekingi opera (*Jingju* / 京剧) hangszerei a huqin (kéthúros vonós hangszer), gongok, dobok. Látványos akrobatikák is megjelennek, és olykor humoros párbeszéddek (CRI, é. n.a). Az éneklést, szavalást, színészi előadó- és harcművészetet ötvöző színdarabok ezek. A „polgári dalokhoz” vonós- és fúvós hangszereket – pl. a vékony, magas hangú jinghu-t és a dizi-t (fuvola vagy fuvola), míg a „katonai dalokhoz” ütőhangszereket használnak (pl. *bangu* vagy *daluo*) (UNESCO, é. n.b).

Az **arcsminkek (Lianpu)** gazdag színvilágúak: piros, sárga, kék, fehér, fekete, zöld, lila, vörösesbarna, rózsaszín, arany, ezüst és még több mint tíz szín.

SZELLEMI REKREÁCIÓ – TANULMÁNY

Legfőbb szín a fekete, fehér és a piros. A smink a karakter személyiségét fejezi ki. A vörös a hűség és a bátorság, a fekete a komoly Bao Zheng és a tolazkodó, erőszakos Zhang Fei, a fehér a vad és zsarnok Gao Qiu és a gyanús/gyanakvó Cao Cao kifejezésére használatos (Xuanying, 2019). Arany szín festi az isteni és felsőbbrendű alakok arcát (Deme, 2009). Grafikai szimbólumokat is használnak, mint pl. őszibarack, tűzcseppek, lótuszok, pillangók, pávák, villámlás, Nagy Göncöl, félhold, a nyolc diagram stb. A háromszög alakú szem a karakter csalódottságát fejezi ki, az egyenes szemöldök a karakter egyenességét (Xuanying, 2019).

3. kép: Lianpu – arcsminkek a kínai operában
Lianpu – face-painting for Chinese opera
<https://www.cchatty.com/Beijing-Opera-g-100051>

A jingju jellegzetes **karakterei:** férfi (*sheng*), női (*dan*), festett arcú (*jing*) és bohóc (*chou*) (Mackerras, 2016). Más megfogalmazásban a chou a csúnya arcú (*CRI, é. n.a*) vagy a komikus (Deme, 2009). Életkor és foglalkozás szerint további altípusok keletkeznek. Például férfi (*Sheng*) szerepben: idős vagy középkorú férfi, fiatal férfi, írástudó és katona (Deme, 2009). A dan alapesetben a „fekete ruhás”, középkorú, általában nemesi származású asszonyt jelenti, mellette létezik még a „harcos dan” és a fiatal, általában alsóbbrendű

(például szolgáló) szerepet betöltő „tarka dan”. A jing férfi szerep. A chou trükkös, fortélyos szerepet takar (*CRI, é. n.b*).

A kínai operában **fegyvereket** is használnak: lándzsa, alabárd, kard (*Long Tailed*), szablya, pallos, bot / rúd, lovaglóostor, kalapács (*Bolwell, é. n.*).

4. kép:
Fegyverek a színpadon a kínai operában
Weapons on stage in Chinese opera
<https://www.befreetour.com>; <https://chinamarketadvisor.com>

Következtetések

A cikk minimális betekintést adott a kínai előadóművészetbe. Terjedelmi okok miatt például a taoista táncokról sem eshetett szó. Mindenesetre látszódik, hogy érdemes ezzel a kultúrával közelebbről is megismerkedni, akár online tartalomjegyzékeken, akár ha a körülmények majd engednek, akkor élőben is autentikus helyszíneken akár egy kínai opera-előadást megtekintve.

Irodalomjegyzék

Bolwell, J. (é. n.) Peking Opera Training in China. From: http://www.penninetaichi.co.uk/index_files/Page393.htm

CRI / China Radio International (é. n.a) China ABC – A pekingi opera történelme. From: <http://hungarian.cri.cn/chinaabc/chapter19/chapter190103.htm>

CRI / China Radio International (é. n.b) China ABC – A pekingi opera szerepei. From: <http://hungarian.cri.cn/chinaabc/chapter19/chapter190102.htm>

Csaba Lu (é. n.) Az Oroszlántánc. From: <http://www.kinainegyed.hu/docs/Oroszlantanc.pdf>

Deme, L. H. (2009) Nem pekingi, nem opera. Konfuciusz Krónika. 3. 1. 20-21.

Kőszeghy, T. (2018) A kínai opera őse, a Qinqiang opera. From: https://kinalkulturinformacio.blog.hu/2018/02/09/a_kinai_opera_ose_a_qinqiang_opera

Mackerras, C. (2016) Traditional Chinese theatre. In: Liu, S. (Ed.) Routledge Handbook of Asian Theatre. Abingdon, UK: Routledge, 31-50. DOI: doi/10.4324/9781315641058.ch2

Rodgers, G. (2020) The Difference Between Chinese Lion and Dragon Dances. From: <https://www.tripsavvy.com/chinese-lion-dance-or-dragon-dance-1458310>

Tang, Y., Shou, T. (2016) Research on the Current Situation of Dragon Dance and Lion Dance in Southern Sichuan. In: Jian, L. et al. (2016) Proceedings of the 2016 4th IEEASAM Conference. Yinchuan, China: Atlantis Press,

855-860. DOI: 10.2991/ieesasm-16.2016.178

UNESCO (é. n.a) Kun Qu opera. From: <https://ich.unesco.org/en/RL/kun-qu-opera-00004>

UNESCO (é. n.b) Peking opera. From: <https://ich.unesco.org/en/RL/peking-opera-00418>

Wu, A. (2017) Chinese Folk Dances. From: <https://www.chinahighlights.com/travelguide/culture/dance.htm>

Xuanying, Z. (2019) Application of Element Symbol of Beijing Opera Facial Painting (Lianpu) in Smart Phone Theme Design. IOP Conference Series: Earth and Environmental Science. 252. 4. 042077. DOI: 10.1088/1755-1315/252/4/042077